

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Rapportage voortgang programmakredieten KRW 2016-2021 Nummer: Bestuursstukken\3088	Agendapunt: 7
--	----------------------

DB: Ja 26-5-2020	BPL: Ja 10-6-2020	FAZ: Ja 10-6-2020	VVSW: Nee	AB: Ja 24-6-2020
----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	------------------	----------------------------

Opsteller: Emiel Galetzka, 0598-693248 Beleid, Projecten en Laboratorium	Opdrachtgever: Jelmer Kooistra	Portefeuillehouder: Jan Batelaan
--	--	--

Ondersteuning van de afdeling: ☐ Technisch ☐ Juridisch ☒ Financieel ☒ Staf ☐ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
---

Externe betrokkenen: n.v.t.	Reden: N.v.t.
---------------------------------------	-------------------------

<p>Samenvatting:</p> <p>Dit voorstel geeft inzicht in de voortgang in het jaar 2019 van de Programmakredieten KRW 2016-2021. Zoals in 2015 bij het AB-besluit over het beschikbaar stellen van deze programmakredieten aan het algemeen bestuur is toegezegd wordt jaarlijks gerapporteerd over de wijze waarop is omgegaan met het toegekende programmakrediet.</p> <p>Een belangrijke constatering is dat met name de realisatie van integrale projecten zoals hermeandering in combinatie met opgaven van uit het Natuurnetwerk sterk afhankelijk is van de beschikbaarheid van de gronden in het gebied voor inrichting. Onvoldoende beschikbaarheid vertraagd de uitvoering van sommige van deze maatregelen waardoor deze door lopen in de volgende planperiode. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om maatregelen in het Rolderdiep, Bronnegermeden en Zoerse landen. Voorbereiding en uitvoering van maatregelen in samenhang is succesvol gebleken bij het verkrijgen van POP3 subsidies zoals voor project Noordma.</p>

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Nee

AB Voorstel: Kennis nemen van de stand van zaken.

Bijlagen: Ja

<ul style="list-style-type: none"> – Bijlage 1: Grafische presentatie van voortgang KRW programmafinancieringsonderdelen, stand van zaken 31 december 2019 – Bijlage 2 (A en B) : Detailinformatie KRW programmafinancieringsonderdelen per 31 december 2019.

Bestuursvoorstel

Ter inzage DB: Nee

Onderwerp(en):

–

Ter inzage AB (bestuursnet): Nee

Onderwerp(en):

- Rapportage over voortgang 2019 programmakredieten KRW 2016-2021

Besluit/opmerkingen bestuur:

Paraaf secretaris-directeur:

Bestuursvoorstel

Inleiding

In deze voortgangsrapportage is de rapportage over het Programmakrediet KRW 2016 - 2021 naar de stand van 31 december 2019 weergegeven.

Bij de vaststelling van het Beheerprogramma 2016 – 2021 in het algemeen bestuur van 30 september 2015 is een programmafinancieringskrediet voor een groot deel van de maatregelen verstrekt.

Hierin zijn de natuurvriendelijke oevers (NVO's) en de vispassages apart gebundeld en de overige maatregelen naar KaderRichtlijn Water (KRW)-watersysteem. Het op deze wijze bundelen van diverse maatregelen tot één krediet per soort maatregel (programmamakrediet) biedt de mogelijkheid snel in te spelen op eventuele ontwikkelingen, veranderingen en kansen. Bovendien sluit deze methode aan bij de provincie Drenthe (belangrijkste co-financier). De provincie Drenthe heeft in het Programma Natuurlijk Platteland Drenthe (waarin projecten en bijkomende financiering zijn opgenomen) een vergelijkbare bundeling opgenomen.

Naar aanleiding van de bij vaststelling van het Beheerprogramma 2016-2021 goedgekeurde programmafinanciering voor een groot deel van de hierin opgenomen maatregelen, is afgesproken dat het algemeen bestuur jaarlijks over de voortgang en de financiële stand van zaken gerapporteerd krijgt. Het doel van de rapportage is inzicht te geven in de voortgang en bij eventuele knelpunten aan te geven wat eraan is gedaan om deze op te lossen en eventuele bestuurlijk noodzakelijke acties aan te geven.

Overige afspraken rondom deze programmafinanciering betreffen:

- Mee- en tegenvallers zullen binnen het programmabudget opgevangen moeten worden, een dreigende overschrijding op het totale programmabudget zal de gebruikelijke weg via het dagelijks bestuur (melding) en het algemeen bestuur (mogelijke budgetaanpassing) doorlopen.
- Mogelijke financiële ruimte binnen een programmabudget kan niet worden aangewend voor nieuwe of extra maatregelen. Hiervoor zal het algemeen bestuur toestemming moeten verlenen.
- Het schuiven tussen de programmabudgetten, om tegenvallers op te vangen, is niet mogelijk. Ook hiervoor zal het algemeen bestuur toestemming moeten verlenen.

Programmafinanciering Kaderrichtlijn Water: Financiële stand van zaken per 31 december 2019

Voor de Kaderrichtlijn Water hebben we onze verplichtingen vastgelegd in het Stroomgebiedsbeheerplan Eems (2016-2021) en in ons Beheerprogramma 2016-2021. Voor de KRW-opgaven geldt een resultaatsverplichting. We worden door het Rijk en de EU gecontroleerd op het uitvoeren van de KRW maatregelen.

Ons aandeel in de kosten van de KRW- en de overige maatregelen (conform bijlage 1 van het beheerprogramma 2016 – 2021) is in totaal begroot op € 22.618.900,-.

Het beheerprogramma heeft een sterk vlottend (adaptief) karakter. Dit betekent ook dat zodra zich kansen voordoen om maatregelen eerder uit te voeren, deze worden gegrepen. Van de hiervoor genoemde totaalopgave was reeds voor € 1.525.000,- al krediet beschikbaar gesteld.

Daarnaast zal een deel via de exploitatie-uitgaven worden bekostigd in de periode 2016-2021. Derhalve resteert voor programmafinanciering een totaal van € 19.408.900,-.

Van het vorenstaande kan de volgende opsomming worden gegeven.

Bestuursvoorstel

Maatregelenpakket KRW tranche 2016-2021		
KRW inrichtingsmaatregelen (pag. 66 Beheerprogramma)		
Inrichting		€ 16.647.900
Grondverwerving		€ 4.491.000
Kosten overige maatregelen /onderzoeken (pag. 67 Beheerprogramma)		
Maatregelen		€ 1.010.000
Onderzoeken		€ 470.000
	Totaal	€ 22.618.900
Reeds separaat verstrekte kredieten		
AB 2 juli 2014 Baggeren Slochterdiep en zijtakken	€ 300.000	
AB besluit 16 maart 2005 Hermeandering (traject Ter Borg-Renneborg-Ter Apel)	€ 400.000	
AB besluiten 13 mei en 24 juni 2015 Aanleg oevers Schildmeer	€ 500.000	
AB 4 februari 2015 Vispassage Veelderdiep	€ 25.000	
AB 11 maart 2015 Uitvoeringsprogramma oppervlakte winning Drentsche Aa (UPDA)	€ 300.000	
		€ 1.525.000
Nog via afzonderlijk bestuursvoorstel te financieren		
Waterkwaliteitsbaggeren overig water	€ 100.000	
Verduurzaming Glastuinbouw	€ 210.000	
Pilot zwemwatermaatregelen (maatregelen)	€ 100.000	
		€ 410.000
Verwerkt danwel te verwerken in de exploitatiebegroting		€ 1.275.000
Resteert als Programmakrediet		€ 19.408.900

Bij de voorbereiding van de (deel-)projecten wordt zoveel mogelijk gezocht naar het synergievoordeel om de opgaven te combineren met andere opgaven binnen het waterschap. Hierdoor worden soms budgetten samengevoegd tot een totaal projectbudget dat ter besluitvorming aan het algemeen bestuur wordt voorgelegd. Dit was ook het geval bij het afwateringskanaal Fiemel. Op 23 maart 2016 heeft het algemeen bestuur besloten tot het toevoegen van € 236.000,- uit het NVO programmakrediet aan het project.

Op 5 oktober 2016 is besloten het krediet inzake waterlichaam Hunze met € 1,4 miljoen te verlagen in verband met de POP-financiering, waardoor het formele budget van het Programmakrediet uitkomt op € 17.772.900,-.

Op 5 juli 2017 is besloten het KRW programmabudget voor KRW projecten in Groningen te verlagen met € 750.000,- omdat we POP3 subsidies verwachten.

Op 12 december 2018 is besloten het KRW programmabudget voor KRW projecten in Duurswold te verlagen met € 25.000,- omdat we POP3 subsidies verwachten. Dit is overgeheveld naar het uitvoeringskrediet van het project Kadetraject Tjuchem.

Door het Algemeen bestuur is op 26 juni 2019 een aantal aanpassingen in de programmakredieten vastgesteld.

Voor het onderdeel vispassages is voor vismigratie/visvriendelijk maken van gemaal Oostermoer een extra bedrag van € 177.500,- beschikbaar gesteld.

Bestuursvoorstel

Hiermee komt het formele budget van het Programmakrediet nu uit op € 17.175.354,-. Verder heeft het Algemeen bestuur op 26 juni 2019 enkele verschuivingen naar de volgende programmaperiode 2022-2027 vastgesteld en het naar voor halen van project Noordma inclusief het benodigde krediet van € 1.350.000,- vanuit de programmaperiode 2022 -2027 naar de huidige programmaperiode. Zoals in het overzicht is aangegeven (lichtblauw) betreft dit de watersysteemgebieden Drentsche Aa (Rolderdiep, beekherstel en vismigratie naar volgende periode) en Hunze (Noordma vanuit periode 3 naar deze periode en Zoerse Landen en Bronnegermaden naar de volgende periode).

	Krediet		Bijgesteld	Besteed		Aangegeven verplichtingen	Nog te besteden	wijziging		te besteden	
	Oorspronkelijk	Overheveling		t/m vorige	deze periode			naar 2022- 2027	vanuit 2022- 2027	totaal	voor de planperiode 2016-2022
1. Natuurvriendelijke oevers	€ 3.962.400	€ -1.011.000	€ 2.951.400	€ 58.815	€ -	€ -	€ 2.892.585	€ -	€ -	€ 2.892.585	€ 2.892.585
2. Vispassages	€ 375.000	€ 177.454	€ 552.454	€ 52.454	€ -	€ -	€ 500.000	€ -	€ -	€ -	€ 500.000
3. Krediet maatregelen waterlichaam Drentsche Aa	€ 3.915.000		€ 3.915.000	€ -	€ 38.434	€ 47.125	€ 3.829.441	€ 1.905.000	€ -	€ 3.829.441	€ 1.924.441
4. Krediet maatregelen waterlichaam Duurswold	€ 200.000		€ 200.000	€ 200.000	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
5. Krediet maatregelen waterlichaam Hunze	€ 8.391.500	€ -1.400.000	€ 6.991.500	€ -	€ 49.336	€ -	€ 6.942.164	€ 2.649.000	€ 1.350.000	€ 8.292.164	€ 5.643.164
6. Krediet maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer	€ 2.565.000		€ 2.565.000	€ -	€ -	€ -	€ 2.565.000	€ -	€ -	€ 2.565.000	€ 2.565.000
	€ 19.408.900	€ -2.233.546	€ 17.175.354	€ 311.269	€ 87.770	€ 47.125	€ 16.729.190	€ 4.554.000	€ 1.350.000	€ 17.579.190	€ 13.525.190

De planning van het (nog) aan het 'KRW programma 2016-2021' te besteden krediet voor de planperiode 2016-2022 is als volgt:

	Planning					
	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
1. Natuurvriendelijke oevers	€ 479.879	€ 852.500	€ 341.900	€ 910.000	€ 307.000	€ 2.891.279
2. Vispassages	€ -	€ 227.454	€ 250.000	€ -	€ -	€ 477.454
3. Krediet maatregelen waterlichaam Drentsche Aa	€ 196.862	€ 1.025.000	€ 150.000	€ 599.704	€ -	€ 1.971.566
4. Krediet maatregelen waterlichaam Duurswold	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
5. Krediet maatregelen waterlichaam Hunze	€ 417.357	€ 2.640.000	€ 1.235.000	€ 1.350.000	€ -	€ 5.642.357
6. Krediet maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer	€ 200.000	€ 400.000	€ 965.000	€ 1.000.000	€ -	€ 2.565.000
	€ 1.294.098	€ 5.144.954	€ 2.941.900	€ 3.859.704	€ 307.000	€ 13.547.656

* in deze planning zijn ook de nog niet betaalde aangegeven verplichtingen opgenomen.

In bijlage 2 is een gedetailleerd inzicht gegeven in de diverse onderscheiden maatregelen per kredietonderdeel.

Inhoudelijke voortgang programmakredieten

In bijlage 1 is per maatregel de stand van zaken van de uitvoering op 31 december 2019 uitgebeeld ten opzichte van de opgave (maximaal 100%), inclusief de planning.

Onderstaand is een toelichting van de stand van zaken opgenomen per kredietonderdeel naar algemeen, ontwikkelingen en risico's.

Bestuursvoorstel

In het onderdeel risico's worden die (bestuurlijk relevante) zaken benoemd die bijvoorbeeld voorafgaand aan de uitvoering leiden tot het niet beschikbaar zijn voor realisatie en daardoor een risico kunnen vormen met impact op tijd en geld en risico's in de uitvoeringsfase. Deze laatste hebben veelal direct een impact op de voortgang inhoudelijk of financieel.

In 2016 is het programma gestart. Na het derde jaar zijn de in de programmafinanciering opgenomen opgaven vrijwel allemaal in de voorbereidingsfase behalve de baggeropgave Duurswold die in 2016 geheel is gerealiseerd.

In het hiervoor staande overzicht 'planning KRW programma 2016-2021 te besteden krediet' zijn ook de jaren 2022, 2023 en 2024 opgenomen. In de toelichting per programmaonderdeel is aangegeven wat hiervan de reden is.

De onduidelijkheid in 2019 over de effecten van de PAS en de PFAS problematiek heeft tot vertraging van uitvoering van diverse projecten geleid. Gelukkig is inmiddels meer bekend maar de effecten zijn nog niet voor alle projecten concreet duidelijk omdat in sommige projecten pas in de uitvoeringsfase geheel duidelijk wordt wat het voor het project betekent i.v.m. aanvullende vergunningvoorwaarden. Een belangrijk onderdeel voor de realisatie van projecten is de beschikbaarheid van de gebieden voor inrichting. In de integrale projecten die in combinatie met het Natuurnetwerk Nederland worden gerealiseerd is afgesproken dat de provincie de betreffende gronden vrij maakt voor inrichting. Hoewel daar door Prolander namens de provincies een forse inspanning wordt gedaan is dit voor een aantal gebieden die in de huidige periode voor realisatie staan geprogrammeerd nog niet gelukt. Inrichting voor KRW en NNN zonder beschikking van de ondergrond is niet mogelijk en is de belangrijkste reden dat er enkele projecten mogelijk pas in de volgende periode kunnen worden uitgevoerd.

Ad 1. Natuurvriendelijke oevers (NVO's)

Algemeen

- De opgave voor het waterlichaam Noord Willemskanaal is opgenomen onder watersysteem Drentse Aa.
- Van de natuurvriendelijke oevers in Duurswold is 1,9 km van de totaal geprogrammeerde 2,7 km in uitvoering en de overige in voorbereiding.
- Voor het gebied Fiemel is 0,8 km opgenomen welke in de periode 2010-2015 op de planning stond, maar vanwege de uitvoering gecombineerd wordt met de opgave voor de periode 2016-2021 van 2,6 km. Totaal betekent dit voor het gebied Fiemel een opgave van 3,4 km. (zoals opgenomen op pagina 64 van het beheerprogramma en op pagina 66 staat de 2,6 km opgenomen). Deze opgave van 3,4 km wordt gecombineerd uitgevoerd met andere werkzaamheden aan het afwateringskanaal Fiemel. Het algemeen bestuur heeft hiervoor op 23 maart 2016 besloten de benodigde gelden en opgave vanuit het programmabudget toe te voegen aan een separaat krediet hiervoor. Omdat de NVO's volledig op eigen grond worden gerealiseerd hoeven we geen grond aan te kopen. Daarom hebben we alleen de geraamde € 236.000,- nodig. De geraamde kosten voor grondaankopen (€ 72.000,-) blijven binnen het programmakrediet NVO's beschikbaar.
- In Oldambt/Fiemel is in 2019 van de totaal geprogrammeerde NVO's 2 km in uitvoering. Het overige deel van de opgave hangt af van de uitkomst van de evaluatie doelbereik en was gepland in 2022. In bijlage 1 is dit overige deel gekwalificeerd als uitloop, loopt vertraging op, uitvoering 2021-2023.
- Waterlichaam Kanalen Hunze-Veenkoloniën heeft een opgave voor 8 km aan te realiseren nieuwe NVO's. In afgelopen programmaperiode is de opgave gerealiseerd binnen het eigendom van het

Bestuursvoorstel

waterschap of binnen het eigendom en met medewerking van de gemeente. Voor de gerealiseerde oevers zijn oeverplannen opgesteld en wordt er gemonitord (2016-2017) op de ecologische ontwikkelingen en bijdrage aan de KRW doelen. De nieuwe opgave geeft minder mogelijkheden om op eigen gronden de NVO's te realiseren en zullen er gronden aangekocht moeten worden. Aankoop van de gronden gebeurt op basis van vrijwilligheid van de eigenaren. Met de evaluatie van de eerder gerealiseerde oevers, zullen mede daarop gebaseerd de nieuwe oevers hun inrichtingsvorm krijgen. De start van de voorbereidingen (locatiekeuzen en gesprekken eigenaren) is begonnen in 2017 en doorlopend in 2018. In 2018 is 6,8 km van de geplande NVO's in uitvoering genomen. Voor de overige km's worden er plannen gemaakt. Het waterlichaam Kanalen Westerwolde heeft een totale opgave aan 12 km te realiseren NVO in 2027. Tot 2015 is er 12,7 km. NVO aangelegd en wordt daarmee al ruim voldaan aan de totale KRW opgave. In de programmaperiode 2016-2021 zal nog 9 km NVO worden aangelegd als deze door groot onderhoud of plannen van derden mee kunnen liften. In 2019 is hiervan 3,3 km gereed en 6,5 km in voorbereiding. In bijlage 1 is de voorgang t.o.v. deze 9 km weergegeven.

Ontwikkelingen

De nog niet gerealiseerde opgaven voor de aangegeven watersystemen worden zo veel als mogelijk in één opdracht gefaseerd uitgewerkt en gerealiseerd.

Voor waterlichaam Kanalen Hunze-Veenkoloniën en waterlichaam Kanalen Westerwolde is een POP3 subsidie toegewezen. In Kanalen Westerwolde is momenteel een baggerproject in combinatie met NVO's in voorbereiding. Bij de uitwerking daarvan zal blijken hoeveel NVO's kunnen worden gerealiseerd.

Risico's

Het op basis van vrijwilligheid aankopen van gronden van grondeigenaren voor de realisatie van NVO's. Willen grondeigenaren geen gronden afstaan en medewerking verlenen, dan zal de NVO ook daar geen doorgang kunnen vinden. Aaneengesloten trajecten van NVO zijn echter wel gewenst.

Ad 2. Vispassages

Algemeen

Op pagina 64 van het Beheerprogramma is aangegeven dat er in totaal 17 vispassages als opgave in de periode 2016-2021 worden aangelegd. Een groot deel van deze vispassages (15) maakt deel uit van de diverse beekherstelmaatregelen in de beeksystemen. Zeven vispassages zijn opgenomen in de hermeandering in de EHS Westerwolde (traject Renneborg -Ter Apel) waarvoor een separaat krediet is verstrekt. Twee vispassage zijn opgenomen in de aanpassingsmaatregelen in de Drentsche Aa en een zestal in de maatregelen voor de Hunze als integraal onderdeel van het programmabudget voor deze waterlichamen. Daarnaast resteren dan nog 2 vispassages die als separaat programmabudget zijn opgenomen. Het betreft hier de vispassage bij gemaal de Groeve en de vispassage in het Veelerdiep.

Ontwikkelingen

De vispassage Veelerdiep is in 2018 uitgevoerd. De vispassages die in de integrale projecten zijn opgenomen lopen mee in de daarvoor geldende planning.

In 2019 is een onderzoek naar de noodzaak voor visvriendelijke pompen in gemaal Oostermoer uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de beschadiging en sterfte onder de vissen zodanig groot is dat gestart

Bestuursvoorstel

kan wordt met de voorbereiding van het visvriendelijk maken. Dit wordt in combinatie gedaan met de aanleg van een vispassage in gemaal de Groeve. Voor dit project is een bijdrage vanuit de POP3 subsidie voor het integrale project Noordma beschikbaar. De penvoerder van het totale project is Stichting Het Drentse Landschap.

Het opheffen van het vismigratieknelpunt in het Rolderdiep is verbonden met de hermeandering van dit traject. Zoals hierna bij ad. 3. Drentse Aa is aangegeven wordt de hermeandering van het Rolderdiep in de volgende programmaperiode 2022 – 2027. Dit betekent ook dat dit vismigratieknelpunt in de volgende programmaperiode wordt aangepakt.

Risico's

-

Ad 3. Drentse Aa

Algemeen

Naast de opgave voor natuurvriendelijke oevers in het Noord Willemskanaal liggen er binnen het programmakrediet voor de Drentse Aa met name opgaven voor beekherstel (hermeandering en/of beekbodempverhoging) voor de trajecten Zeegserloopje, Loonerdiep-Taarlooschediep, Anlooërdiep, Rolderdiep (in combinatie met opheffen visbarrières) en Witterdiep en de voorbereiding voor hermeandering van het Amerdiep (uitvoering na 2021).

Ontwikkelingen

De provincie Drenthe en de terrein beherende organisatie Staatsbosbeheer hebben gezamenlijk met het waterschap de Inrichtingsvisie beekdal Drentse Aa uitgewerkt. Daarbinnen heeft de afweging en afstemming plaatsgevonden over welke maatregelen vanuit landschap, natuur (Natuurnetwerk Nederland, Natura2000, PAS [Programma Aanpak Stikstof] en water (KRW en WB21) in de verschillende deelgebieden wenselijk en haalbaar zijn. Daarmee is ook een nadere invulling gegeven aan de keuzes voor de inrichting van deelgebieden en welke combinaties van verschillende opgaven in de deelgebieden worden meegenomen. Hierin zijn voor het waterschap ondermeer de KRW beekherstelopgaven Zeegserloopje, Loonerdiep-Taarlooschediep, Anlooërdiep en Rolderdiep opgenomen. Binnen het kader van de inrichtingsvisie zullen plannen per deelgebied nader worden vormgegeven.

Vanuit de landbouw loopt een initiatief om te kijken in hoeverre ze tot een eigen ontwikkelingsplan kunnen komen voor Amerdiep waarin zowel een verbetering van de landbouwstructuur als ook de opgaven voor natuur, water vasthouden en KRW (hermeandering). Hierover heeft eerste afstemming plaatsgevonden met provincie en waterschap. Het Pilotproject Beekverhoging Drentsche Aa (2017 – 2019) voor het Loonerdiep/Taarlooschediep, een deel van het Zeegserloopje en een deel van het Anlooërdiep met een gezamenlijke lengte van 7 km is in 2017 gestart en loopt door tot en met 2021. Hiervoor is een subsidie verkregen in het kader van het EU-programma POP3.

Verder is in 2018 de voorbereiding van het projectgebied Witterdiep gestart en volgens planning zal de uitvoering in 2021 gereed komen. Ook voor deze maatregel is een subsidie verkregen in het kader van het EU-programma POP3.

Risico's

In 2017 is overeengekomen dat de PAS-maatregelen in lijn worden gebracht met onze insteek qua KRW-maatregelen. Dit is inmiddels verder uitgewerkt en er zijn afspraken tussen de betrokken partijen

Bestuursvoorstel

gemaakt. Het Pilotproject Beekverhoging Drentsche Aa zal eerst als onderzoeksproject worden uitgevoerd alvorens bepaald wordt welke maatregelen concreet voor de PAS in de volgende programmaperiode worden opgenomen.

De voortgang van de inrichting van de deelgebieden binnen de EHS (Natuurnetwerk Nederland) is afhankelijk van de voortgang met het voor inrichting beschikbaar krijgen van gronden. De provincie Drenthe heeft hiervoor een programma opgezet maar is hierbij afhankelijk van de vrijwillige medewerking van de grondeigenaren.

Het beschikbaar krijgen van de gronden voor natuurinrichting is noodzakelijk maar moeilijk voorspelbaar. De hermeandering van het Rolderdiep inclusief de daarbij behorende vismigratieknelpunten is nu in de volgende periode 2022 – 2027 geprogrammeerd.

Ad 4. Duurswold

Algemeen

In Duurswold bestaat de KRW- opgave uit het baggeren van (delen van) het Schildmeer en het realiseren van 2,7 km natuurvriendelijke oevers.

Ontwikkelingen

Met de realisatie van de natuurvriendelijke oevers is voor een traject van 1,9 km gestart. Er is eerst voor de beoogde KRW-doelen nagegaan wat de effectiviteit is van de extra 2,7 km ten opzichte van de aanwezige type oevers. De voorbereiding voor de werken is inmiddels gestart.

Verder is de geprogrammeerde opgave 'Baggeren in het Schildmeer' geheel gereed. Hiermee is enerzijds de vertroebeling van het meer tegengegaan en is de vaargeul verder op diepte gebracht.

Risico's

-

Ad 5. Hunze

Algemeen

In de Hunze bestaat de KRW-opgave uit 17,2 km beekherstel (hermeandering, inrichting oeverzones en overstromingsvlakte, variatie in stroomsnelheid). Deze opgave is gepland in meerdere deeltrajecten. De opgave wordt vaak tezamen met de opgave 'water vasthouden bovenstreams' voor vergroting van de robuustheid van het watersysteem gerealiseerd. In de trajecten met een vismigratiebarrière wordt deze ook aangepakt.

Om de realisatie efficiënt te laten verlopen is in het Drentse deel de samenwerking met de provincie Drenthe gezocht die verantwoordelijk is voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN). In een gezamenlijk aanpak tussen provincie, waterschap en andere belanghebbende organisaties wordt de komende programmaperiode gewerkt aan het beschikbaar krijgen van de gronden voor inrichting en de realisatie van de verschillende opgaven. Deze samenwerking wordt begeleid door de stuurgroep Hunze. In het Groningse deel is er voor gekozen de synergie uit de samenwerking KRW en NNN op projectbasis in te vullen.

Bestuursvoorstel

Ontwikkelingen

Vorbereiding/activiteit gestart: Voor de gebieden Noordma/Zuidoevers en vismigratie knelpunt gemaal Oostermoer is de subsidie beschikbaar in het kader van het EU-programma POP3. Ook voor het gebied Flessenhals-Voorste diep (0,9 km beekherstel en 1 vispassage) is de EU-POP3 beschikbaar. Voor de Hunze is door de betrokken partijen het maatregelprogramma Hunze, inclusief aanpak en prioritering opgesteld. Omdat realisatie voor een belangrijk deel afhankelijk is van het voor inrichting beschikbaar krijgen van de gronden zal voor de inrichting ingespeeld worden op de voortgang van dat onderdeel. De kilometers beekherstel kunnen daarmee ook in een ander - eventueel pas voor de volgende programmaperiode benoemd - deeltraject van de Hunze worden gerealiseerd. Dit betekent vooral dat de volgorde van realisatie kan wijzigen.

De planuitwerking voor Plangebied Paardetangen is in 2018 in voorbereiding genomen. De uitvoering was gepland in de tweede helft van 2019 maar door PAS en PFAS problematiek wordt dit nu 2020. Voor het plangebied De Branden, inclusief een klein gedeelte van Achtermade is de planuitwerking gestart en dit zal doorlopen tot en met begin 2021. De uitvoering is gepland in 2021.

Voor de Bronnergermaden (Voorste diep) wordt duidelijk dat de voor inrichting benodigde gronden niet voor het gehele plangebied voor 2021 beschikbaar kunnen komen voor inrichting. Voor het meest zuidelijke gedeelte direct ten zuiden van Borger is in het projectgedeelte genaamd inrichting Voorste Diep-Flessenhals de grond wel beschikbaar. Het Drentse Landschap is trekker voor het opstellen van het inrichtingsplan en voor de uitvoering. De voorbereidende werkzaamheden zijn gereed en we verwachten dat de werkzaamheden in 2020 worden uitgevoerd en afgerond.

Inmiddels is voor het overige gedeelte van gebied Bronnergermaden inclusief het resterende deel van Achtermade en het gebied Achterste diep een integraal gebiedsproces gestart waarin NNN opgaven en KRW opgaven in combinatie met landbouwontwikkelingen en recreatiemogelijkheden wordt onderzocht.

De planvoorbereiding voor herinrichting Noordma en Zuidoevers is opgepakt omdat de gronden nu grotendeels beschikbaar zijn. Prolander probeert de laatste gedeeltes beschikbaar voor inrichting te krijgen. Het is een project dat oorspronkelijk werd gepland voor de periode 2022-2027 maar het wordt door de genoemde ontwikkelingen deze programmaperiode opgepakt. De KRW (en klimaat) doelen die voor de huidige programmaperiode zijn gesteld maar waarvan de trajecten door het niet beschikbaar komen van grond voor inrichting niet kunnen worden uitgevoerd kunnen grotendeels in Noordma/Zuidoevers worden gerealiseerd. Dit betreft ondermeer opgaven uit het noordelijk deel van Bronnergermaden en het gebied Zoerse landen dat onderdeel is van het pilotgebied veenoxidatie Valthermond. Deze beide gebieden zullen niet voor 2021 worden gerealiseerd maar in de volgende programmaperiode 2022 – 2027.

Risico's

Door stagnatie in het beschikbaar krijgen van gronden voor inrichting kan in sommige gevallen het voor deze periode benoemde trajectgedeelte niet worden gerealiseerd. Hoewel de provincie Drenthe voor de opgave in de gehele Hunze het grondstrategieplan Hunze heeft opgezet is men afhankelijk van de vrijwillige medewerking van de grondeigenaren. Om de geplande lengte beekherstel te realiseren is het gewenst in te spelen op de actuele ontwikkelingen in de beschikbaarheid van grond voor inrichting. Projecten waarvoor dit vertraging oplevert zijn Beekherstel Hermeandering Annerveense Lenten voor het oostelijk deel en Beekherstel Hermeandering Duunsche landen en Breevenen. Voorbereidende planvorming is in een aantal plannen zoals Bronnergermaden en Achterste diep al gestart maar er kan in de huidige periode nog niet tot uitvoering worden overgegaan.

Bestuursvoorstel

Ad 6. Zuidlaardermeer

Algemeen

Het opstellen van het inrichtingsplan Zuidlaardermeer is conform bestuurlijke afspraken uit het Coalitieakkoord met voorrang opgepakt. Dit betekent dat dit is opgepakt waarop in 2019 over het Integraal maatregelplan bestuurlijke besluitvorming heeft plaatsgevonden. Op basis van het inrichtingsplan kan de feitelijke inrichting plaatsvinden.

Ontwikkelingen

Vorbereidingsactiviteiten zijn in 2016 gestart en lopen door in 2017 en 2018 en zijn afgerond in 2019 met een Integraal Maatregelplan Zuidlaardermeer. Zo is er in bestuurlijk overleg besloten dat de diverse bij het Zuidlaardermeer betrokken instanties een gezamenlijk plan van aanpak en inrichtingsmaatregelplan opstellen waarbij ook wordt gezocht naar synergie met maatregelen voor mitigatie van bodemdalingseffecten. Inmiddels is er voor een gedeelte van het proces en enkele van de KRW maatregelen een EU-Interreg bijdrage verkregen onder de projectnaam CANAPE. Vorbereidende onderzoeken in het Zuidlaardermeergebied zijn in 2019 gestart.

Risico's

De maatregelen zullen in combinatie met de mitigatie van de gevolgen van de bodemdaling door aardgaswinning worden uitgewerkt. Mogelijk zijn daarbij de opgaven voor de KRW en de mitigatie van Bodemdaling conflicterend.

Financiën

In de Hunze is voor de projecten Flessenhals Voorste Diep, Noordma, Vismigratie en visvriendelijke pompen gemaal Oostermoer een POP3 subsidie in 2019 beschikt.

Voor de projecten Rolderdiep, Zoerse landen en Bronnegermaden (gedeeltelijk) wordt deze programmaperiode niet meer verwacht dat het totale krediet wordt gebruikt. Deze projecten zijn nu in de volgende planperiode gepland.

Voorstel

Kennis nemen van de stand van zaken.

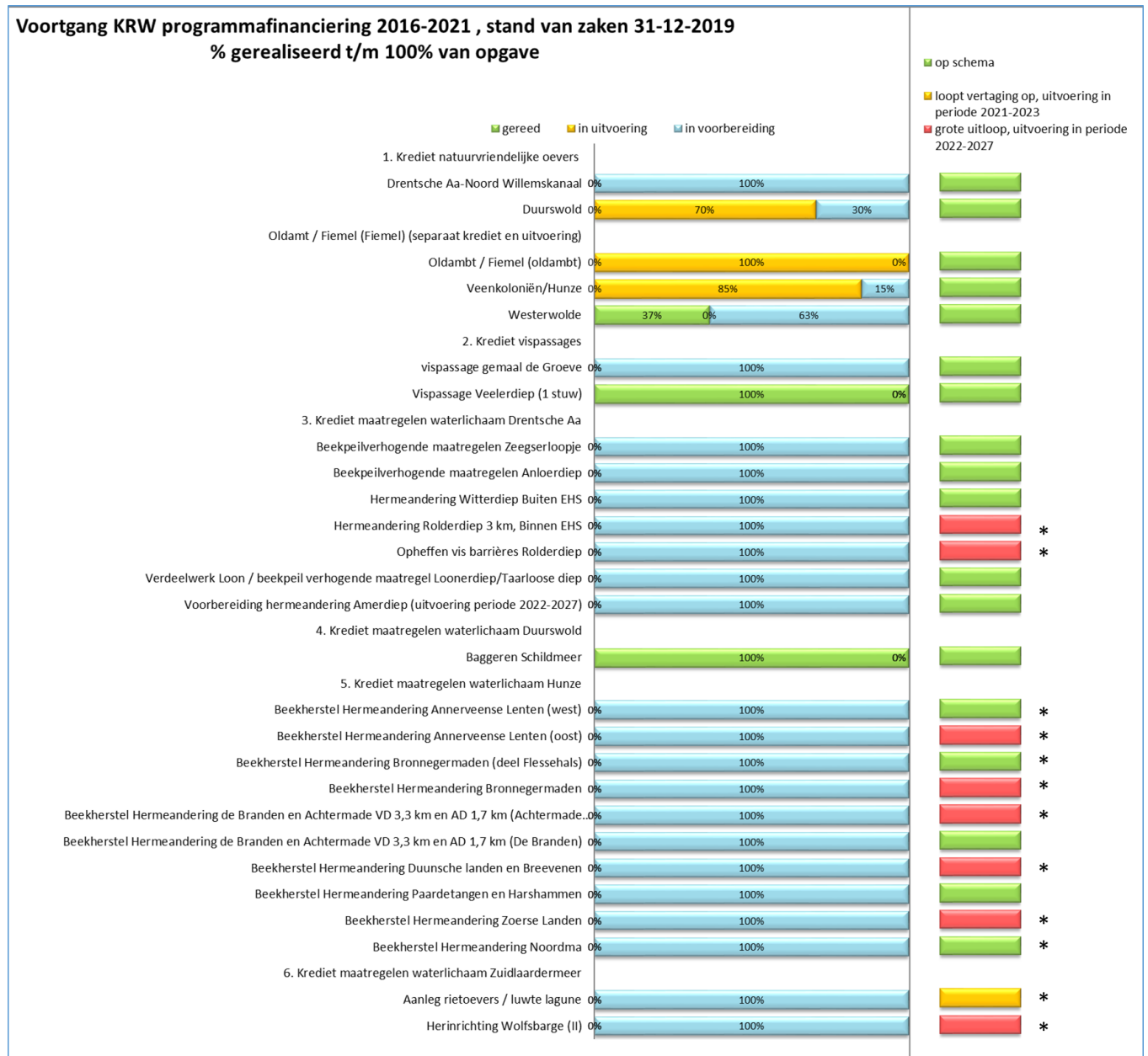
namens het dagelijks bestuur,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

Bestuursvoorstel

Bijlage 1: Grafische presentatie van voortgang KRW programmafinancieringsonderdelen, stand van zaken 31 december 2019

* Zie tekst voor verklaring

Bestuursvoorstel

Bijlage 2 (A en B) :

Detailinformatie KRW programmafinancieringsonderdelen per 31 december 2019

Bijlage 2A Detailinformatie financiële stand van zaken per programmakrediet

Programmafinanciering KRW programma 2016 - 2021	opgave	kostenraming		Besteed		Aangegane verplichtingen	Nog te besteden	wijziging		te besteden		
		Inrichting	Grond	Totaal	t/m vorige rapportage			deze periode	naar 2022-2027	vanuit 2022-2027	totaal	voor de planperiode 2016-2022
1. Krediet natuurvriendelijke oevers												
Brentsche Aa - Noord Willemskanaal (vlgs Beheerprogramma)	3 km	966.900	75.000	1.041.900			1.041.900			1.041.900		
Duurswold	2,7 km	270.000	50.000	320.000			320.000			320.000		
Oldamt / Fiemel (Fiemel) (overgeheveld 3,4 km en € 236.000/AB 26-03-2016)	-	-	72.000	72.000			72.000			72.000		
Oldamt / Fiemel (oldambt)	2 km	180.000	55.000	235.000			235.000			235.000		
Veenkoloniën	8 km	385.000	102.500	487.500	58.815		428.685			428.685		
Westerwolde	9 km	625.000	170.000	795.000			795.000			795.000		
	24,7 km			2.951.400	58.815	0	0	2.892.585	0	0	2.892.585	2.892.585
2. Krediet vispassages												
vispassage gemaal de Groeve	1 stuks	477.454		477.454			477.454			477.454		
Vispassage Veelerdiep (1 stuw)	1 stuks	75.000		75.000	52.454		22.546			22.546		
				552.454	52.454	0	0	500.000	0	0	500.000	500.000
3. Krediet maatregelen waterlichaam Drentsche Aa												
Beekpeilverhogende maatregelen Zeegserloopje		100.000		100.000			100.000			100.000		
Beekpeilverhogende maatregelen Anloerdiep		100.000		100.000			100.000			100.000		
Hermeandering Rolderdiep 3 km, Binnen EHS		1.500.000	405.000	1.905.000			0	1.905.000		1.905.000		
Hermeandering Witterdiep Buiten EHS		1.000.000	135.000	1.135.000		38.138	47.125	1.049.737		1.049.737		
Opheffen vis barrières Rolderdiep		200.000		200.000			200.000			200.000		
Verdeelwerk Loon / beekpeil verhogende maatregel Loonerdiep/Taarlose diep		200.000		200.000		296	199.704			199.704		
Voorbereiding hermeandering Amerdiep (uitvoering periode 2022-2027)		275.000		275.000			275.000			275.000		
				3.915.000	0	38.434	47.125	3.829.441	1.905.000	0	3.829.441	1.924.441
4. Krediet maatregelen waterlichaam Duurswold												
Baggeren Schildmeer		200.000		200.000	200.000		0			0		
				200.000	200.000	0	0	0	0	0	0	
5. Krediet maatregelen waterlichaam Hunze												
Beekherstel Hermeandering Annerveense Lenten	1,8 km	630.000	405.000	1.035.000			1.035.000			1.035.000		
Beekherstel Hermeandering Bronnegermeden, flessehals		100.000		100.000			100.000			100.000		
Beekherstel Hermeandering Bronnegermeden	3,4 km	1.090.000	459.000	1.549.000			0	1.549.000		1.549.000		
Beekherstel Hermeandering de Branden en Achtermade VD 3,3 km en AD 1,7 km	5 km	775.000	400.000	1.175.000			1.175.000			1.175.000		
Beekherstel Hermeandering Duunsche landen en Breevenen	3 km	1.050.000	405.000	1.455.000			1.455.000			1.455.000		
Beekherstel Hermeandering Paardetangen en Harshammen	1,5 km	375.000	202.500	577.500	0	49.336	0	528.164		528.164		
Beekherstel Hermeandering Zoerse Landen	2,5 km	875.000	225.000	1.100.000			0	1.100.000		1.100.000		
Beekherstel Noordma	2 km			0			0	1.350.000		1.350.000		
	19,2 km			6.991.500	0	49.336	0	6.942.164	2.649.000	1.350.000	8.292.164	5.643.164
6. Krediet maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer												
Aanleg rietoevers / luwte lagune	1 stuks	800.000		800.000			800.000			800.000		
Herinrichting Wolfsbarge (II)	1 stuks	1.000.000	765.000	1.765.000			1.765.000			1.765.000		
				2.565.000	0	0	0	2.565.000	0	0	2.565.000	2.565.000
Totaalbedrag programmafinanciering beheerprogramma 2016 - 2021				17.175.354	311.269	87.770	47.125	16.729.190	4.554.000	1.350.000	18.079.190	13.525.190

Bestuursvoorstel

Bijlage 2B Detailinformatie planning per programmakrediet

Planning Programmafianciering KRW programma 2016 - 2021	Planning					Totaal
	2020	2021	2022	2023	2024	
1. Krediet natuurvriendelijke oevers						
Drentsche Aa - Noord Willemskanaal (vlgs Beheerprogramma)	350.000	350.000	341.900	0	0	1.041.900
Duurswold	90.000	230.000	0	0	0	320.000
Oldamt / Fiemel (Fiemel) (periode 2010-2015: 0,8 km en 2016-2021: 2,6 km)	0	0	0	0	72.000	72.000
Oldamt / Fiemel (oldambt)	0	0	0	0	235.000	235.000
Veenkoloniën	2.904	72.500	0	365.000	0	440.404
Westerwolde	36.975	200.000	0	545.000	0	781.975
	479.879	852.500	341.900	910.000	307.000	2.891.279
2. Krediet vispassages						
vispassage gemaal de Groeve	0	227.454	250.000	0	0	477.454
Vispassage Veelerdiep (1 stuw)	0	0	0	0	0	0
	0	227.454	250.000	0	0	477.454
3. Krediet maatregelen waterlichaam Drentsche Aa						
Beekpeilverhogende maatregelen Zeegserloopje	0	0	0	100.000	0	100.000
Beekpeilverhogende maatregelen Anloerdiep	0	0	0	100.000	0	100.000
Hermeandering Rolderdiep 3 km, Binnen EHS	0	0	0	0	0	0
Hermeandering Witterdiep Buiten EHS	196.862	900.000	0	0	0	1.096.862
Opheffen vis barrières Rolderdiep	0	0	0	200.000	0	200.000
Verdeelwerk Loon / beekpeil verhogende maatregel Loonerdiep/Taarloose diep	0	0	0	199.704	0	199.704
Vorbereiding hermeandering Amerdiep (uitvoering periode 2022-2027)	0	125.000	150.000	0	0	275.000
	196.862	1.025.000	150.000	599.704	0	1.971.566
4. Krediet maatregelen waterlichaam Duurswold						
Baggeren Schildmeer	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
5. Krediet maatregelen waterlichaam Hunze						
Beekherstel Hermeandering Annerveense Lenten	0	1.035.000	0	0	0	1.035.000
Beekherstel Hermeandering Bronnegermaden/ gedeelte Flessenhals Borger	100.000	0	0	0	0	100.000
Beekherstel Hermeandering de Branden en Achtermade VD 3,3 km en AD 1,7 km	0	400.000	735.000	0	0	1.135.000
Beekherstel Hermeandering Duunsche landen en Breevenen	0	955.000	500.000	0	0	1.455.000
Beekherstel Hermeandering Paardetangen en Harshammen	317.357	250.000	0	0	0	567.357
Beekherstel Hermeandering Noordma	0	0	0	1.350.000	0	1.350.000
	417.357	2.640.000	1.235.000	1.350.000	0	5.642.357
6. Krediet maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer						
Aanleg rietoevers / luwte lagune	200.000	400.000	200.000	0	0	800.000
Herinrichting Wolfsbarge (II)	0	0	765.000	1.000.000	0	1.765.000
	200.000	400.000	965.000	1.000.000	0	2.565.000